

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÓDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 cèntims cada número per tot Espanya.

Números atrassats 20 cèntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre, Espanya, 3 pessetas
Cuba y Puerto-Rico, 4.—Extranger, 5

LLADRES A LA MASIA (per MARIANO FOIX.)

—¡Tocat!

CRONICA

HISTORIA TRISTA

Quan era noy y anava á Llotja, plé 'l cap de il·lusions y 'l cor d' esperansas, ensomiant glories y triufos en l' artística carrera que havia emprés per innata vocació, ja llavoras cent vegadas lo dolor físich tallava en sech las voladurias de sa imaginació viva y exhuberant, pels lluminosos espays de la fantasia.

Sentía 'l rosech de un tumor fret á la cama que 'l crucificava.

Un metje generós solía assistirlo caritativament, enamorat com estava de aquell pobre noy, fill de una familia de treballadors sense recursos, y entregat ab afany y entusiasme al estudi de la pintura. Era 'l tal doctor un metje montat á l' antiga, pero molt expert, y li digné:

—Mira noy: si algún día 't parlan de ferte l' operació, no ho consentis de cap manera: podria costarte car.

* * *

Aquest concell quedá grabat en la seva memoria; pero 'l dolor viu, insufrible continuá, tenintlo ab variadas alternativas, cruelment arrapat á la cama malalta.

Passaren anys: déu, quinze, vint, vinticinch: lo noy se féu home, l' alumno de la Llotja, pintor distingit y apreciat. Pintant y poetisant apayvagava com podia sos terribles sufriments. L' amor al art, el carinyo de la familia, fins las anyoransas que sentía per la seva terra natal, de la qual vivía allunyat, esclau de las necessitats materials de la existencia; fins aqueixas mateixas anyoransas que cada any, al venir l' istiu, solía aliviar ab una visita á la vila pintoresca que 'l veje naixer, tots aquests esclats de fruicions espirituals li ajudavan á comportar los martiris físichs que 'l torturavan.

Pero aquests anavan creixent, y 's donava 'l cas de un home que sent un ángel, patia com un condemnat.

Sos triufos artístichs eran mes abundants en gloria qu' en profits materials. Ni ell tampoch se cuydava de buscarlos. ¿Saben quina siguié una de sas majors ambicions? Comprar una caseta, un niu, que son pare, humil mestre de casas, havia construït paulatinament ab las pedras qu' ell y 'ls séus fills anavan á recullir á la riera. Aquella caseta santificada ab los afanys de un menestral honrat y adquirida després de molt temps ab los estalvis de un fill amorós tenia per aquest un valor immens, tant per seva procedencia, com per estar situada á quatre passas del cementiri, ahont los autors de sos días feya temps dormían en etern repós.

* * *

Allá 's trobava l' artista, mitj melancólich, mitj esperansat, pintant una capsa ab capritxos de son pinzell fácil y garbós que volia dedicar á un famós cirugiá 'l qual alguns días després devia practicarli l' operació.

Perque es de saber, que 'l cirugiá, home de una gran reputació, segons sembla li havia assegurat l' éxit de la cura. O á lo menos quan l' artista li féu avinent lo concell que li havia donat lo metje que l' assistí sent noy, somrigué ab ayre de conmisericòrdia, dihent:

—Metjes de la velluria... ¡qué sabían ells!... ¿Ni cóm podían somiar llavoras los grans progressos de la moderna cirurgia?

L' infelís artista concebí, donchs, la esperansa falaguera de recobrar la salut, lliurantse de aquell

martiri que torturava sa existencia. Entreveje días felissos, seréns, tranquils, per entregarse ab tot sossego al cultiu del art. Y tant de bon grat convingué en l' operació, que fins ajustá 'l preu de la mateixa.

—Basta que sigui artista y que haja vingut recomenat de una persona tan distingida y á qui tant aprecio, no se 'n farà mes que cinch mil rals.

Ni regatejá, ni discutí, y tant content estava del tracte á despit de sa situació precaria, que no trobá millor manera d' entretenir lo temps que havia de transcorre avants de ingressar en la Casa de Curació de aquella eminencia quirúrgica, que pintant la capsa que volia regalarli, com una senzilla mostra de son anticipat agrahiment.

* * *

Vingué l' hora del ingrés. Lo pacient portava la capsa sota 'l bras; pero l' ilustre cirugiá no 's trobava al establiment. ¡Tant se valia! Lo rebé un de sos ajudants, l' home de confiansa del mestre, encarregat, segons sembla de practicar los primers preparatius operatoris, dihent als malalts:—Suposo que vosté estaré enterat del reglament de la casa.

Lo reglament prescriu que 'l pago de la quantitat convinguda es anticipat. Sobre aquest particular, no hi valen recomendacions de personas apreciables ni distingidas. Aixó es lo primer que van notificar al artista, com també que l' operació li costaria no cinch mil rals com ell havia cregut entendre, sino trescents duros rodons... Per ell, una fortuna.

Sortí á buscarlos, per mes qu' en son estat lo caminar no havia de serli gens cómodo, y torná ab ells, adquirint desde llavoras lo dret á l' operació.

Dos días després li practicavan: siguié cruhenta... mes no dolorosa, gracias al ensopiment produhit pel cloroformo.

Lo malalt, á continuació, sentía un defalliment, un basqueig, una postració que 'l tenían abatut damunt del llit, mes mort que viu. Pero conservava la percepció de las cosas, tant que una vegada que 'l famós cirugiá li preguntá si 'l coneixia, respongué ab veu apagada:

—Prou... y hasta li faria 'l retrato.

¡Pobre artista!...

No passaren vintiquatre horas, y un seu germá que del capsal del llit no 's separava, cregué observar síntomas alarmants. Demaná ausili; pero en la casa, en aquell precís moment, no hi havia metje de guardia. Tal vegada 'l reglament, qu' exigeix lo pago anticipat del import de las operacions, no exigeix de igual manera la presencia permanent de un facultatiu, ni tractantse dels cassos mes graves y apurats.

Anaren en busca del cirugiá famós, y al presentarse á la cambra del malalt, li bastá una mirada, pera dir:

—Aquest xicot se 'n vá... Anéu á buscar la extrema-unció.

Ni aquest ausili espiritual hi arribá á temps. L' artista al poch rato exhalá son últim suspir.

¿De qué morí?

Lo reglament de la casa no proporciona 'ls medis de averiguarho, per quant únicament los metjes del establiment intervenen en las operacions felissas ó desgraciadas. Las primeras se decantan y 's bombejan; las segonas se callan y s' enterran ab la víctima.

¿Morí acás del cloroformo mal administrat? ¿Sigué víctima de una operació temeraria?

S' assegura que l' eminent cirugiá volent posar á salvo sa ben sentada reputació, digué:

—Jo no puch curar l' anémia.

Pero si l' estat anémich de un malalt que no pot ocultarse ni á un simple alumno de la facultat, ha de comprometre 'l bon resultat de una operació ¿á

qué practicarla? Y sobre tot ¿a qué assegurar l' éxit de la mateixa?

Ja sabem qu' en materia métrica-quirúrgica no hi ha ningú infalible: ni 'l mateix Papa ho seria, molt menys poden serho 'ls cardenals.

Pero entre la falibilitat humana y 'l furor operatori *mediantibus illis*, y ab la condició precisa del pago anticipat, hi ha un terme de prudencia y hasta de decoro professional que tenia un digne representant en aquell metje de la velluria, en aquell pobre facultatiu que ni somiar podia ab los grans progresos de la cirurgia moderna, quan aconsellava al malaventurat artista:

—Mira, noy: si algun día 't parlan de ferte l' operació, no ho consentis de cap manera.

Y aquest consell desinteressat era gratuit. Naturalment, l' aconsellar no costa res; pero de vegades val una vida.

No sé si 'l reglament de la casa prescriurá també que las personas que morin en ella á conseqüencia de una operació, no puguin rebre en aquell lloch lo tribut ostensible de la religió y de l' amistat.

A la vista del públich, allá tothom deu salvarse, tothom deu curarse... ningú enterament té dret á morir.

Aixís s' explica que 'l cadavre del artista sigüés extret á la matinada, sense ceremonia, sigilosament, y que hasta en los anuncis mortuoris dels diaris se cités als amichs y coneguts que volguessin honrarlo, á reunir-se, no á la casa de curació ahont havia mort, sino á l' estació del ferro-carril, desde ahont havia de ser transportat al cementiri de sa vileta natal.

La caritat ben entesa comensa per hú mateix, en aqueix mon d' enganys y de miserias.

Lo mort al sot y 'ls vius...

Dels vius, los uns plorant com l' inconsolable viuda del desdítzat artista, privada en lo succesiu del carinyo y dels recursos que ab son pinzell li proporcionava 'l company de sa existencia; los altres, com l' eminent cirurgia, apressurant-se á retornarli la capsa pintada, l' obsequi que 'l marit d' ella li havia fet anticipantli son agrahiment, en una hora d' esperança. Ab aqueix retorn se lliurava de un objecte artístich molest, y reconeixia á la vegada que no havia tingut la fortuna de mereixer aquell delicat anticipo.

Ara, per lo que respecta als trescents duros, ja es un' altra cosa: lo diner no té senyals y pot guardar-se, sent cosa fácil olvidar de ahont vé.

Unicament al enterarse de que la viuda quedava sumida en la miseria, aquell ilustre facultatiu, que si hagués sigut sastre y hagués esguerrat una pessa no l' hauria cobrada, vá tenir la generositat de despendres de mil rals ab destino á la infelís.

—Pero consti— sembla que va dir— que dono aquesta suma com á limosna, y sense tenirhi cap obligació. ¡Que consti!

P. DEL O.

SILUETAS BARCELONINAS

I

Es orador sens rival,
te memoria com n' hi han pochs,
es dentista que ab pochs tochs
vos deixa sense un caixal;
es actor de gran valia
y 'l coneix tot Barcelona
per las funcions qu' ell sol dona
pels carrers al mitj del dia.

Tona, sa terra natal,
pot estar ben satisfeta
qu' ell ab son talent l' ha feta
mare d' un fill immortal.

L' ULTIMA FEYNA DEL ALCALDE

—¡Verje Santa! ¡Pendonista
de quatre professons!...
Crech que aixó per un sol home
son ja massa pendons.

II

Lo barret fins al clatell,
sota 'l bras la pandereta,
la cara bastant primeta
y un xich tirant cap á vell,
Se dedica al cant per viure
sent escoltat de tothom
y al pronunciar la seu nom
ningú 's pot aguantá 'l riure.
No te repertori extens,
pero canta ab tal passió
l' aria del *Y era bó*,
que al públich ab ella vens.

TÓFUL RUSCAS.

DISPUTA GEGANTESCA

Personatjes: *Ell y
Ella.*

Ell es lo gegant de casa la Ciutat; *Ella*, la senyora gegantesa.

Comensa 'l marit:

—¡Qué trista es la vida del pobre gegant!...

ELLA (*burlantsen*):—
¡Y tant! ¡No pot pas ser ho mes! Anar tot lo día per aquests carrers á coll-y-bé d' un camálich; passejarse com un personatge; no fer altra cosa que ballar y rebre plujas de ginesta y paperets de colors... ¡Es molt trista aquesta vida, tristíssima!...

—¿Qué vols dir que no?... ¡Cóm se coneix que vosaltras las gegantesas tot ho mireu superficialment! Si tú tinguessis cor...

—¡Ey! D' aixó del cor no 'n parlis, que ja sabem temps há que l' interior lo tens tot buyt... ¡El cor! ¡Quína manera de donarse importancia!...

—Pero si no tinch cor, tinch edat, mon y experiencia, y per xó 'm faig cárrech del trist paper que aquí representém.

—¿Que vols dir qu' es algun paper ridícul?

—Bastant, noya; bastant. Comenso per dirte que en ma vida hi pogut compendre quín pito hi toquém nosaltres en aquestas ceremonias.

—¡Ves ab qué surt ara aquest beneyt!... ¿Sabs que per ser gegant ets bastant criatura?

—¿Sobres?

—¿Quín pito vols que toquém, sino 'l de donar llustre é importancia als actes en que intervením? Los gegants som la mes alta representació de la naturalesa humana, y tot lo que sigui exhibirnos, es... ¿cóm t' ho diré ara jo... Es...

—Sí; ja ho sé: es demostrar que als gegants, lo mateix que als nanos, se 'ns fa ballar ab molta facilitat.

—¡Manxa, manxa! Ja coneix que parlas per mí.

—Parlo per tots dos y per tot lo nostre gremi. Lo que 's fa ab los infelissos gegants, es indigne, inquantable, sanguinari...

—¿Pero qué tens ara? ¿de qué t' exclamas?

—D' aixó, de la infinita despreocupació dels ho-

CORPUS

Si es que 'l trajo s' ha de dí
un xich ab l' invitació,

la gent de la professó
hi hauría hagut d' aná així.

mes. Tréurens á giravoltar per aquests carrers, no 'm sembla del tot desagradable ni ho trobo gens mal pensat. Lo que m' irrita y 'm subleva es que 'ls que 'ns explotan ho fassin ab lo descaro que ho están fent. ¿Es á dir que nosaltres ens hem d' estar aquí tot l' any, arreconats, desmontats y olvidats com uns enzas, sense surtir ni un día, sense tenir lo mes insignificant rato d' expansió, fins que vé 'l moment en que 'ls homes ens necessitan y 'ns tiran al carrer, vulgas no vulgas?

—¡Ves ara de qué s' extranya aquest!...

—No me n' extranyo; lo que faig es protestar d' aquesta inconvenient conducta. Aixó de tirar un gegant á recó pera cridarlo y posarlo en moviment lo día que convé, es massa *realista*, massa *humá*, massa fi de sigle.

—Vaja, ja veig que totas aquestas caborias no son sino excusas que tú t' inventas pera veure si t' escapas d' anar á ballar en plena vía pública.

—¡Ben net que penso escapármén!... Ves si ho penso, que desde ara t' ho dich: jo no surto.

—¿No? Donchs jo sí.

—¡Oh, tú, ja ho crech! Totas las gegantesas sou lo mateix: mentres poguéu fé 'l maco y rumbejar davant del públich; mentres tinguéu ocasió de banderejar, lluhint los vostres trajos de seda...

—¡Ximple!...

—¿Que vo's dir que no?... Donchs ¿quína intenció

tens al volguer surtir al carrer?... La de que tothom t' admiri y s' encanti ab la teva arrogant presencia.

—¡Oh! Naturalment que sí...

—¿Veus? ¿Veus com hi has caygut de quatre potas?

—¡Ordinariot!.... ¡Potas! ¡Quín modo de parlar!.... ¡Quatre potas!....

—¡Hola! ¡Potser sí que ara 'm voldrás fer veure 'l blanch negre!.... ¿Que per ventura no se 'n ha de dir *potas* de lo que tens? ¿que 't fas l' ilusió de que 'n tens menos de quatre?

—Bé, bé; lo cert es que jo sortiré, sortiré y sortiré. ¡Encare que tú no surtis!

—¡Horror!.... ¿Y t' atrevirías á anar pel món sola?

—¡Fugiul!.... ¡Ten compte que no se 'm menjin!

—No; en quant á aixó, no hi ha perill: ets massa dura de pelar....

—Home.... (*empipada.*)

—¿Home, ó gegant?

—Gegant, ¿sabs que la mosca ja comensa á pujarse al nas d' un modo molt visible?

—Digas á un municipal que fassi 'l favor d' esquivártela.

—Donchs mira, ja que te 'n rius, sortiré ab mes gust y salero que may, y ballaré ab mes brillo y hasta m' aturaré davant dels primers pisos ahont hi haji homes.

—¿Davant dels primers? No; tonta: es preferible que t' aturis davant dels tercers, qu' estarán més á la teva altura.

—Si, búrlaten; repara, 'ls camálichs ja están entrant pera ferse cárrech de nosaltres.

—Jo no 'm moch, ni que risquin ni que rasquin.... No vull aná á fé 'l paper de tanoca gratuítament.

—Jo si, donchs; la qüestió es lluhí 'l garbo....

—¡Poca latxa!.... ¡No sortirás!....

—¡Vaya si sortiré!....—

Lo gegant intenta clavar un trastasso á la gegantesa; pero en aquell instant entran los camálichs, y dos d' ells alsan los respectius vestits dels elevats personatjes y 's fican, l' un dintre de la gegantesa; l' altre, del gegant.

—¡Ay!—murmura ell, disposantse á ballar ab tota la mala gana imaginable.

UNA DISPESERA

D.ª Llucia Plegamans, patrona de capellans.

SOFISTICACIO DEL DOL

Una *viuda* abandonada que en sa vida ha estat casada.

— ¡Trágala! — fa ella, balandrejantse ab molta sorna.

— ¡Pobre de tú, en tornant!

— ¿Sí? ¿Qué me 'n fas poca de pór!....—

Y aixís, en aquesta situació d' esperit, surten los gegants de casa la Ciutat.

Si 'ls veuhen fent mala cara, no ho extranyin.

Es que la rabia 'ls va per dins.

Y 'ls camálichs també.

A. MARCH.

SOROLLS

MISTERIOSOS

¡Pero molt misteriosos! Figúrinse vostés mateixos. Uns sorolls que se senten de día al mitj de la Rambla, sota l' entarugat; que aumentan cada vegada que passa un tranvía, y que han sigut *descuberts* pel guardia municipal de punt.

¿Volen res mes misteriós, ni mes tétich, ni mes melodramátich?

Per xó, la circunstancia de ser un municipal el qui va adonársen primer, va posarnos una mica en guardia.

Perque, era lo que tots deyam:—¿U n municipal descubrir res?... Veyam si al cap-de-vall tot aixó d'

aquests rumors serán veus *volátiles* ó fantasías de Quimenes.—

No obstant, la gent comensá á preocuparshi de veras.

Los sorolls realment existían. Ab una mica de bona voluntat, aplicant bé l' orella y tenint la precaució d' esperar que passés un tranvía, se sentía sota l' entarugat del extrém de la Rambla de las Flors un rum.... rum ... d' ignorada procedencia.

¿Qué 'ls causava aquells sorolls?

D' hipótessis no 'n vulguin més; d' opinións demáninne. Totas justas, sólidas, atinadas.

Una:

—Aixó son los arrels dels arbres. Com ara ab l' entarugat no poden respirar per sobre, buscan sortida per un' altre part y respiran per sota.

Un' altra opinió:

—Aixó prové de las ayguas de Dos-Rius. La canyería que passa per aquí deu estar plena de granotas, y ¿qué han de fer las pobras bestias, sino esbravarse cantant, faltadas de comunicació ab l' exterior?

Mientras tant, los sorolls creixían.... en las gaceti-llas dels periódichs, y diari hi havia que donava á aquest assumpto casi tanta importancia com á la *co-gida* del Reverte, que es ja tot lo que 's pot dir.

Las autoritats, paternalment alarmadas, y discrepant tant dels que donavan la culpa de tot á las arrels dels arbres com dels que la carregavan á las granotas de Dos-Rius, cregueren del cas tenir també la seva hipótessis propia.

Cridaren als técnichs, hi hagué consultas, se meditó maduradament sobre la causa dels sorolls misteriosos, y després d' una infinitat d' anadas y vingudas, inspeccions oculars y auriculars y altres romansos científichs, s' ar-

PROTEGIT PELS YANKEES

Un mambí dels més petits, súbdit dels Estats-Units.

LOS VERDADERS PATRIOTAS

LO NAVIER CATALÁ D. JOAQUÍN JOVER Y COSTAS

que s' ha ofert á portar gratuïtament á Espanya als soldats ferits ó inutilisats en la Guerra de Cuba, y ha contribuït ab una forta cantitat als gastos de la Creu Roja.

ribá á aquesta suprema conclusió:

—Los sorolls misteriosos poden ser deguts á algú que estigui construint una mina subterrànea pera robar als kioscos vehins, á las taulas de las floristas y al próxim carretó de café ab llet.—

¿Minas han dit?... Ja tenim á las brigadas municipals invadint com un sol home totas las clavegueras, registrant totas las alcantarillas y claveguerons y analisant microscòpicament totas las parets de las grans cloacas.

¡Ay!... L' anàlisis ha destruït el misteri. Allí no hi ha tal mina, ni tal *escalo*, ni siquiera tal soroll. Hi ha senzillament que l' entarugat ha deixat sota d' ell una mica de buyt, que 'l pas dels carruatjes fa ressonar lleugerament.

De modo en tot aixó, lo únich misteriós es el talent d' aquests tècnichs, que no saben coneixer de qué pateix un malalt sinó fentlo á trossos y obrintli las entranyas.

MA·TÍAS BONAFÉ.

LO TRIBUT DEL GERMÁ

A portarli en lo ninxo una corona
va junt ab el criat.
¡Quánts pensaments lo seu recort desperta!...
Qu' era ahí just li apar
que abatut per la fera malaltia
el veyá agonitzant;
y regirantli 'l mundo y la maleta
sense escrúpols ni esglay,

ja mort, un paquet feya de las joyas
y los bitllets de banch.
Passaren á nom seu las escripturas
de sis propietats
y fou amo absolut de deu mil cubas,
de cotxes y caballs...
Després... ¡quánts dolcesas ignoradas!
¡quénts plahers y afalachs!...
Donas, parents y amichs li redoblavan
humilment la amistat:
y tot, tot en pochs días... en pochs mesos...
en lo transcurs d' un any...

—¿Ja hi som?—exclama al veure 'l cementiri
—M' hi has portat volant!—
diu al cotxer mentre 'l criat aplega
de la corona un llas.
E internantse cap dins busca la fossa
del seu pobret germá.

ANTONET DEL CORRAL.

LLIBRES

ANARQUIAS, per S. GOMILA.—Ab aquest titol, lo conegut escriptor catalá Sr. Gomila ha publicat una colecció de versos.

Vintinou composicions originalíssimas, tant pels pensaments qu' entranyan, com per la seva forma métrica tanca 'l volúm batejat ab un titol, fins á cert punt alarmant. Pero no hi ha que assustarse: l' autor ab tot y dedicarse á fer *anarquias* no es *anarquista*, no es sectari de cap idea disolvent ó perillosa.

Es sí, un campeó decidit de las aspiracions modernas, un fill del sigle que s' acaba ab la vista fixa en lo sigle que vé; un poeta de ideas, mes que de frasses buydas de sentit; un esperit filantròpich que s' interessa pels que sofreixen, y un partidari del progrés en totas sas esferas que 's coloea al costat dels que lluytan.

Aquestas aspiracions generosas se posan de relleu en la major part de las composicions del llibre; pero principalment en las tituladas: *El oro y el poeta*, *El inválido*, *La blusa y la levita*, *La dinamita* (ab la qual logra adelantarse encara que ab una forma mes dramática á n' en Sellés, autor del quadro dramátich *Los Domadores*, escrit expressament pera en Novelli), *Mochila*, *Jorobin* y fins en *La Muerte*, en la qual rendint tribut á l' eterna transformadora de tot lo qu' existeix, formula en versos aparellats alguns pensaments tan rodons y penetrants com los que vaig á copiar:

«Son muerte y vida en el inquieto mundo
la eterna variación de lo fecundo.»

«Es lo infinito, sí, el grande extractor
y el firmamento el gran condensador.»

«Idea nos dará de qué vivimos
pensar que de la muerte nos nutrimos.»

«Es la vida el dolor que más nos gusta
y la muerte un placer que nos asusta.»

«¡Perecer... perecer!... Quimera, sueño.
¡Se disuelve en lo grande lo pequeño.»

«¿Perdimos á los seres que quisimos?...
¿Y porqué, si allá vamos los perdimos?»

«Dando el paso postrero el ser marchito,
emprende la espiral del infinito.»

«No veo el fin, y opino de esta suerte,
que al volver al gran todo no es la muerte.»

Son moltes las composicions en las quals s' hi revela l' originalitat y la potencia de pensament.

Tal vegada perque 'l poeta posa en exercici ab preferencia la facultat de pensar desdenya en moltes ocasions los

primers de la forma literaria y fins tanca l' oído á las afi-
nacions del ritme, y á las armonias de la rima.

Un prurit de originalitat l' impulsa á usar sovint formas
estrófcas verdaderament capritxosas, algunas de las quals,
ni de llenguatge versificat tenen la cadencia. També solen
obrar aixís los modernistas; pero aquests en compensació
buscan en las modulacions de las paraulas colors y matis-
sos especials, de caràcter sugestiu, mentres l' autor de
Anarquias engolfat més en lo pensament nervi de sas com-
posicions poéticas qu' en las condicions de forma, se diria
que desdenya ó que no sent aquest decadentisme poétich,
y més que á alguna consideració rahanada obeheix á un

EPOCA FLORIDA

Quan lo sol de Juny lluheix,
per tot palpita la vida;

quan lo sol de Juny lluheix,
tot s' agita, tot floreix.

mer capritxo, al rompre, á voltas, ab totas las lleys y re-
glas de la metrificació.

No creyém pas que per aquest camí logri crear escola.

Apesar de aquesta que considerém ser una equivocació,
filla del afany de novetat, en *Anarquias* s' hi transparenta
un poeta dotat de brillants condicions de imaginació y de
vigor de pensament, unidas á una gran facilitat y destresa
en lo llenguatge.

EL RATONCITO, por JOSÉ MIRÓ Y FOLGUERA.—Segunda
edición.—Al apareixer la edició primera de aquesta nota-
ble colecció de narracions y qüentos, de las quals la que va
al davant porta 'l títol del llibre, formularem lo judici al-
tament favorable que 'ns meresqué.

Que no anavam equivocats al vaticinar lo bon éxit de l'
obra de un de nostres prosistas mes vigorosos y originals,
ho demostra la circumstancia de haverse agotat en poch
temps la primera edició. Felicitem al autor y quedém es-
perantne la tercera.

ALTRES LLIBRES REBUTS:—*Quadrets al natural*, per An-
tón Marca y Boada. Imprés á Reus.

... *Dos mons*.—Colecció de versos de Claudi Más y
Jornet. Imprés á Alcover.

... *Lo gech d' en Migranya*, sainete en un acte y en
prosa de 'n Teodoro Baró, estrenat ab gran éxit en lo Teat-
ro Romea la nit del primer de maig últim.

N. N. N.

COSAS QUE PASSAN

Sonet

Habita 'l primer pís lo marqués J.
y un ball aquella nit allá hi había.
En lo segón molt forta malaltia
te postrada en lo llit á una xicota,
lo molt qu' ella sofreix ben clá ho denota
son semblant... ¡Fa un esfor! Parlar voldria
y no pot... no s' entén puig desvaria:
de sopte un fret süor la cubreix tota,
li ve tós, treu de sanch una glopada,
y cau sobre 'l cuixí de tal manera
que no s' alsará més... ¡¡Está glassada!!

La familia allá dintre 's desespera....

Y de baix ab escándol barrejada
puja ben clar l' acort d' una habanera!!

J. C. M.

NOVAS COMPANYÍAS

A NOVEDATS, desde 'l dijous de la senmana passada, fun-
ciona la companyia de la María Guerrero. Inaugurá las fun-
cions posant en escena la bonica comedia de Rojas *Entre
bobos anda el juego*, que té especialment en l' actor carac-
terístich Donato Jimenez una personificació felicissima de
D. Lucas del Cigarral, y en la Guerrero y son marit, lo se-
nyor Díaz de Mendoza dos intérpretes dels papers de donya
Isabel y D. Pedro.

Lo conjunt sorti molt ajustat y las
figuras aparesqueren vestidas confor-
me manan las prescripcions de la mes
escrupulosa indumentaria; tant es ai-
xis que semblavan arrancadas de un
quadro de l' época.

Posteriorment s' han representat la
comedia *Lo positivo* y 'l drama *Ma-
riana*.

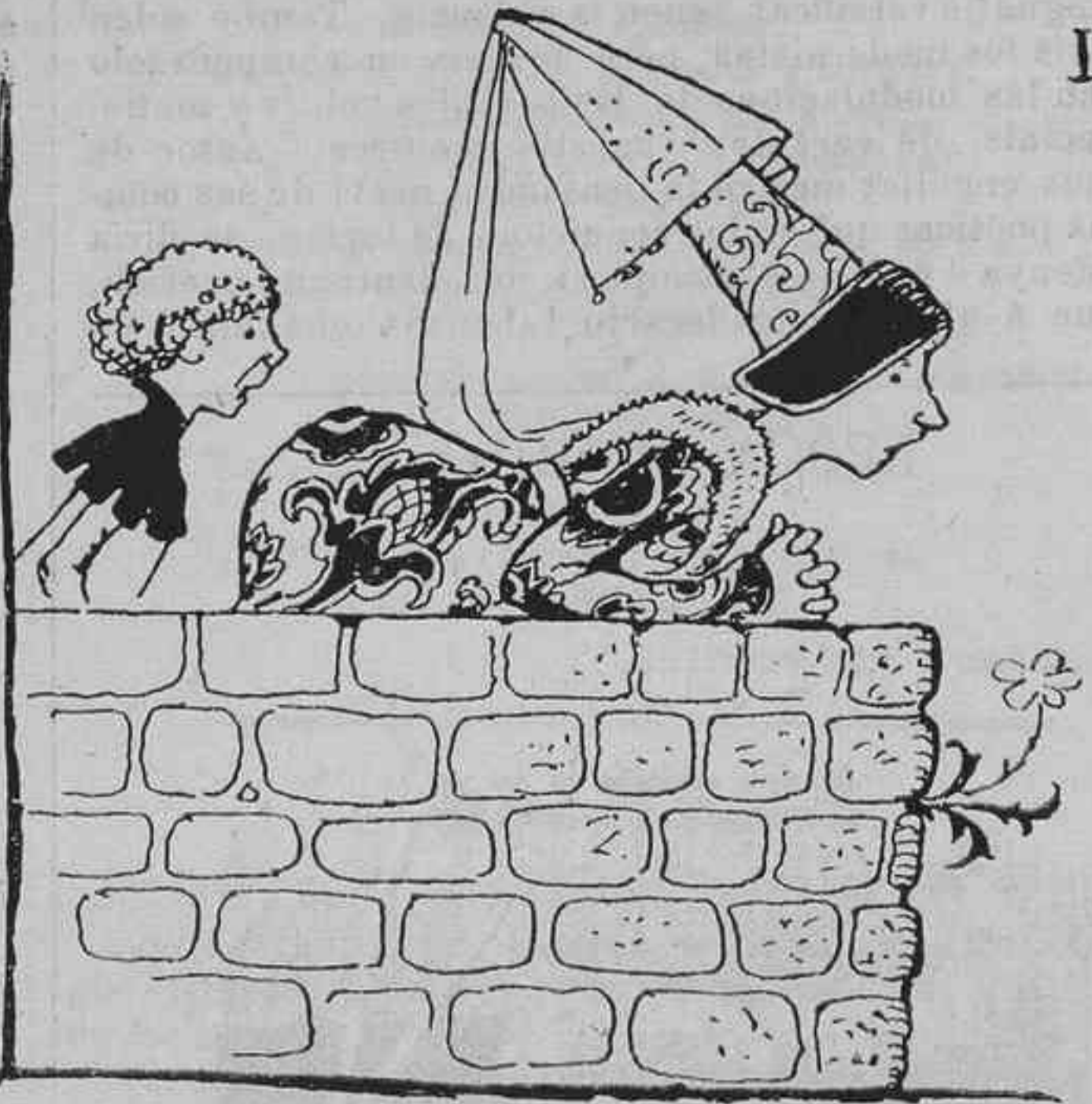
Per demá dissapte está anunciat
lo primer estreno de la temporada,

QUENTOS GRAFICHS
BALADA

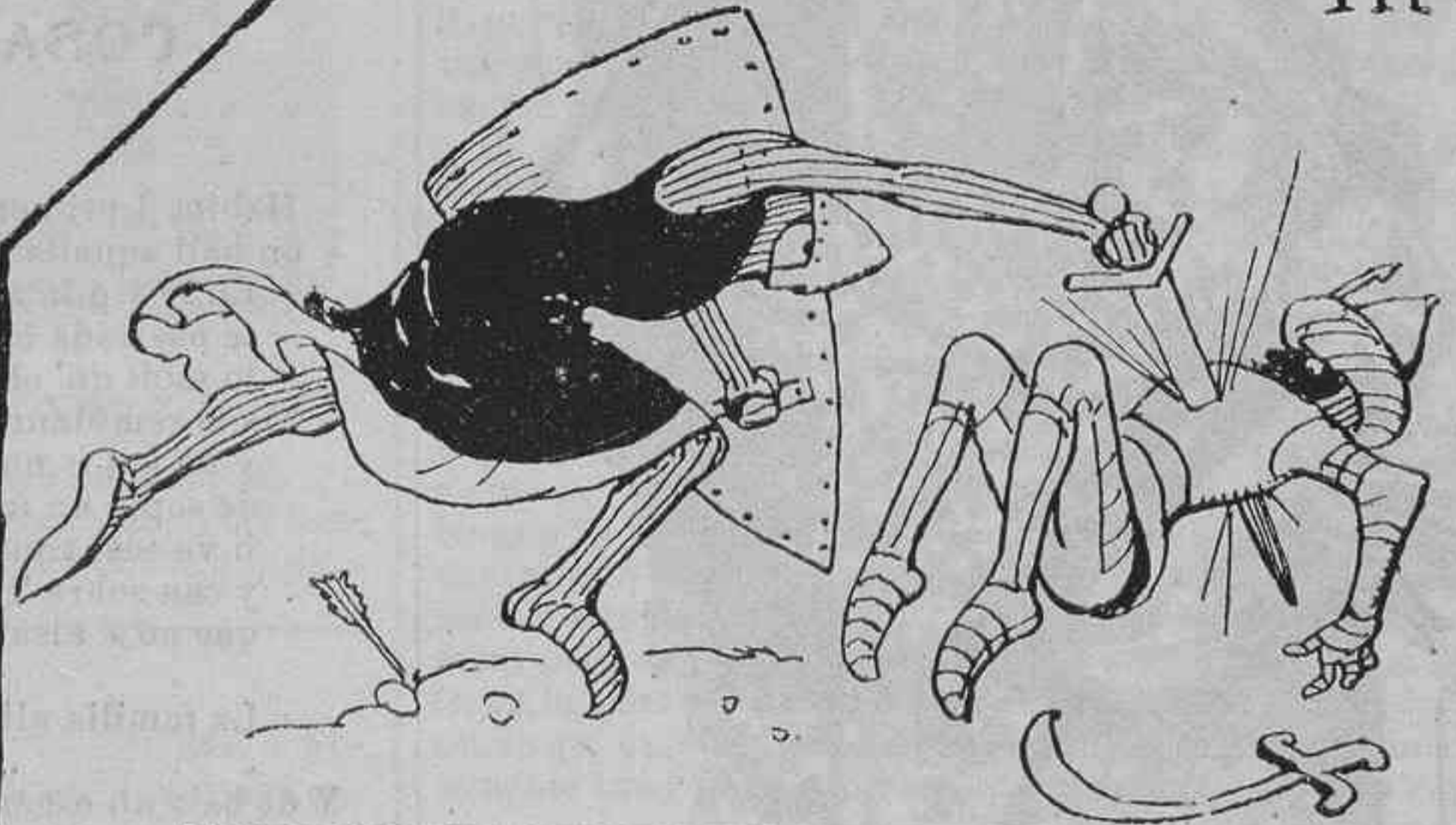
I

II

III

VI

IV

I. Lo caballer Arnau Santapau de Viladrau s' armá de totas armas y partí á la Guerra Santa.—II. Un any, dos anys, tres anys l' esperá sa fidel esposa.—III. Pero 'l caballer no 's cansava de matar infidels.—IV. Fins que la fideiitat de sa dama sucumbí á las gracias de son fidel patje.—V. Y dama y patje fugiren á ocultar llur amor en las floridas selvas....—VI. Quant de sopte, lo caballer Arnau Santapau de Viladrau torná de la guerra.

(per APELES MESTRES.)
ROMANTICA

VII

VIII

IX

XII

XI

VII. Veyent que ningú li obria la porta, lo cavaller Arnau Santapau de Viladrau, ell mateix va obrírsela —VIII. Y no va fer sino entrar en son castell per compendre son deshonor. —IX. Y s' llensá á la persecució dels fellons per pendre completa venjansa. —X. Y s' interna pels boscos sense que res li siga obstacle. —XI. Y jay! sorprén als fellons. —XII. Pero com té un cor d' ángel que no pot veure llástimas, pensa «¡Bah aquí no 'ns veu ningú!» Y perdona.

recayent en lo drama *La mujer de Loth*, del senyor Sellés.

*
* *

Al LÍRICH dissapte doná sa primera funció la companyia de 'n Mario, posantse la pulcra comedia de Moratin *El sí de las niñas*. La concurrència al teatro era numerosa y brillant, havent aplaudit la bona interpretació que tingué l'obra, per part de la Cobeña, en Mario y en Thuillier, encarregats dels principals papers.

A continuació s'ha representat l'idili *El amigo Fritz*, qu'és una de las obras predilectas de 'n Mario y la Cobeña.

OBRA NOVA

Es l'única que s'ha estrenat durant la senmana y porta 'l títol de *Matrimonis á Montserrat ó buscant la perduda*. Autor de la lletra: D. Conrat Roure. Autor de la música: D. Joseph Maria Comella.

Lo teatro del TIVOLI ab l'entrada á ralet y ab produccions com aquesta, adquireix momentáneament lo caràcter animadíssim de sos primitius temps, ó sigui de l'època de las tan aplaudidas sarsueletas catalanas.

Matrimonis á Montserrat es un'obra que si bé no té trama, resulta moguda, aixerida, animada y sumament xistosa. Dos matrimonis desiguals per la respectiva edat dels cónjugues van á Montserrat, ab tendencias á desparellarse, perque la juventut crida á la juventut, barrejantse ab los divertits incidents de la excursió las angunias de un pobre masover de Olesa que busca la dona, que ha de trobarse á Montserrat en companyia del senyoret.

Aquest senzill assumpto basta á tots per lluhirse: al senyor Roure per combinar dos actes plens d'escenas animadas y bonichs quadros de costums: al Sr. Comella per escriure algunas pessas de marcat sabor catalá, entre las quals sobresurten una garbosa sardana y una barcarola molt airosa; y al pintor per presentar algunas decoracions de bon efecte, tals com l'interior d'un wagó de ferro-carril, varias vistas de la montanya, y l'interior de una de las covas, que al final se transforma en una vistosa apoteosis.

¡Llástima que alguns actors no adoptin en l'interpretació dels tipos un tó mes natural, menos exagerat!

De totes maneres l'obra va ser molt aplaudida, havent-se hagut de repetir la sardana ab que finalisa 'l primer acte, y sent cridats los autors distintas vegadas, al caure 'l teló.

ALTRES TEATROS

Al de *Catalunya* s'representa á porta tancada un plet que podria convertirse en causa criminal contra 'l representant del *Animetographe*, qui després d'haber percebut una cantitat de la empresa, resulta que no sabia sortirse del anunciat espectacle de las fotografias animadas.

Després de unas quantas senmanas de vacances tornarà á obrirse 'l teatro ab una companyia d'opereta italiana.

Al *Jardí Espanyol* continuan las vetlladas cómicas de las quals constituheix lo principal atractiu la xistosa sarsueleta dels Srs. Colomer y Fando: *Verdalet pare y fill del comers de Barcelona*.

Per aquesta nit está anunciat l'estreno de un nou portento del conegut plagiari Sr. Ferrer y Codina. Si bé aquesta vegada s'anuncia que l'obra es un *arreglo* del *vaudeville* francès: *Le père de la debutante*, no s'consigna—y al ferho nosaltres suplim l'omissió—que aquesta mateixa obra ja fá algun temps va ser arreglada á l'escena castellana per en Julián Romea, ab lo títol si mal no recordém de *La hija del barba*. Lo *plagiarisme* del Sr. Ferrer y Codina arriba á tal extrém, que ja no passa per menos sino per fer *plagis* de *plagis*.

Al *Teatro Granvia* desde dimecres funcionan novas companyias de ópera, opereta y sarsuela, de una de las quals forma part l'aplaudida triple Sofia Romero, qu'es com sab tothom la més picaresca y celabrada *Mamzell Nitouche* en las triples espanyolas.

N. N. N.

L' AMOR Y 'L SUCRE

A mon íntim amic Manel Russinyol

Quan dos joves molt s'estiman
y passen horas y horas
dihentse frasses seductoras;
quan s'acarician y s'miman
y en sas conversas s'animan

fins arribarse á olvidar
de que algú 'ls pot observar
del modo qu'están juntets...
l'amor que s'tenen aquests
te tot just punt d'emperlá.

En cambi 'l d'aquella nena
qu'assegura amor fidel
á un jove que sens rezel
li fá de son cor ofrena,
y després sense cap pena
'l desprécia y al instant
en brassos d'altre galán
se riu de son primé amor...
es que nia en lo seu cor
l'amor que té punt volant.

La nena, que s'creu formal
casarse ab un rich marqués
y com no 'n passa cap més
dona son sí á un menestral,
y aquest, tot son ideal
en sa promesa acrisola,
y ella hi fa gresca y tabola
sens sentir res del que diu...
l'amor que en son cor fa niu
es amor ab punt de bola.

Y per fi, lo matrimoni
que passa 'l dia rabiant
y sempre están disputant
donantse 'ls dos al dimoni;
qu'ella no fa res qu'ho aboni
lo seu marit, y ab rigor
se tractan (qu'es lo pitjor)
puig may, pero may s'avenen...
l'amor que aquests dos se tenen
té punt de carmetlo fort.

JOSEPH PUJADAS TRUCH.

Tant mateix certs empleats castellans s'esmeran en servir als catalanistas, que no sembla sino que l'Estat els paga perque 'ls tingan contents y desesperats á la vegada.

¡Qué mes voldrian els lligats y 'ls per lligar sino que cada dia sortís una disposició per l'istil de la que, emanada de la Direcció general de comunicacions, vá fixarse en l'estació telefónica, prohibint l'us del catalá en los telefonemas y hasta en las conferencias particulars!

Catalunya unánimement s'alsá contra aqueixa barbaritat, contra aqueix insult al indiscutible dret que té tot poble al us del seu idioma... ergo—diuhen los catalanistas—tot Catalunya está ab nosaltres.

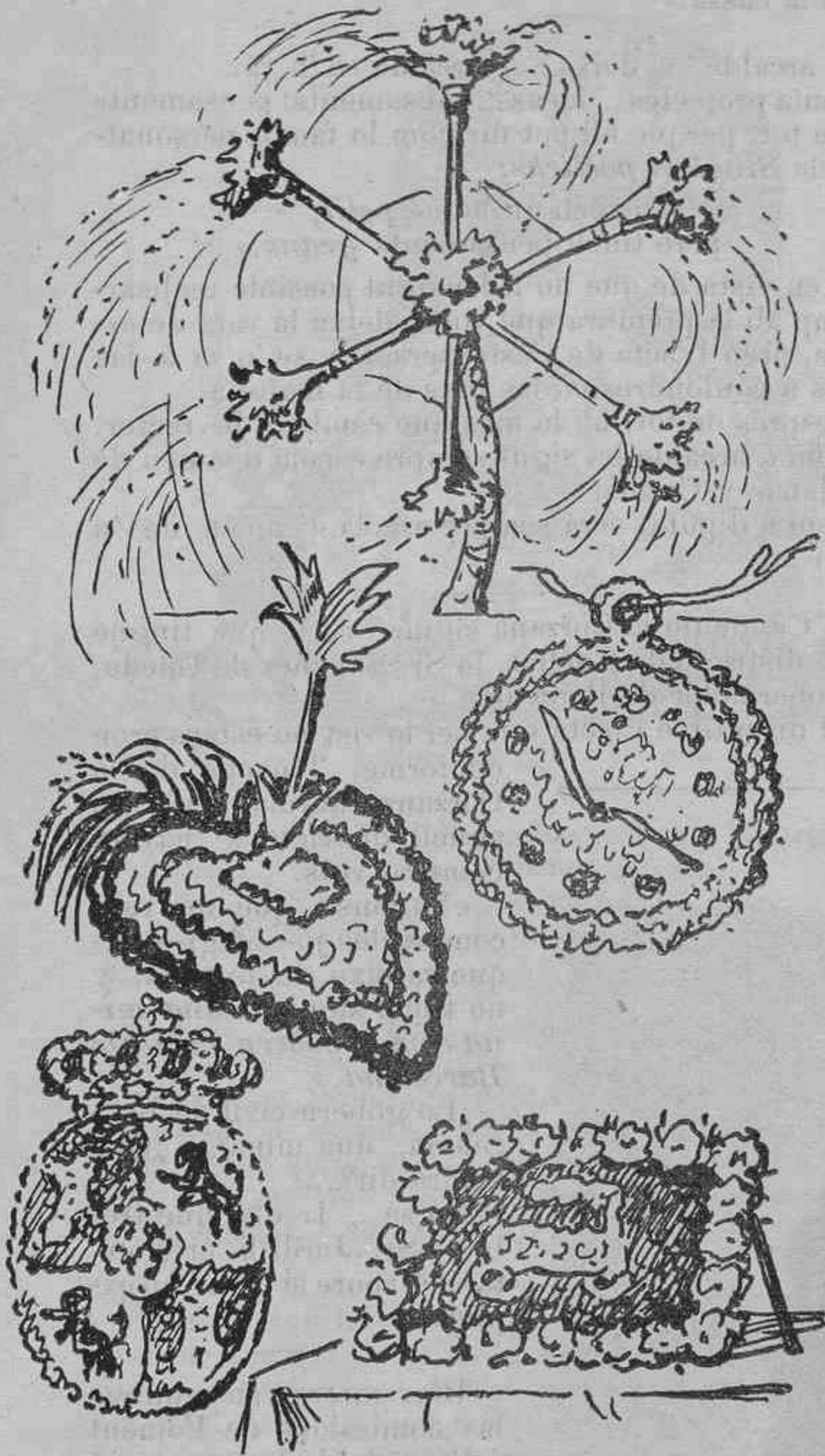
Y s'fregan las mans de gust, y després de fregárselas protestan plens de santa indignació, figurantse que se 'ls dona feta y pastada l'independencia catalana.

* * *

Afortunadament lo disgust ha sigut tan unánime, que no per l'actitut dels catalanistas, sino per la que ha adoptat lo poble catalá en massa, 'l govern de Madrit ha plegat velas y ha virat en rodó, disposantse á permetre lo que avants tractava de prohibir.

En catalá, en vascongat, en gallego, en lo dialecte y en l'idioma que s'vulgui podran parlar las personas á distancia, ab la mateixa llibertat ab que parlan quan se troban reunidas.

EXPOSICIO DE FLORS

Vels'hi aquí lo bó y milló
de la hermosa exposició.

EXPOSICIÓ DE FLORS. I

Seguint així, en la que vé
que hi veurém aixó potsé?

Lo reconeixement de aquest dret no es cap conquesta: es senzillament un acte de sentit comú.

La conquesta s' obtindria si s' lograva que 'ls agens del govern respectessin lo secret de la correspondencia.

Succeheix avuy que vostés se posan al aparato figurantse parlar á solas ab una persona, y 's troban ab un impertinent que s' entera de lo que diuhen, ja sigui assumpto de familia ó de amistad, ja sigui qüestió de negoci. En lo teléfono s' exerceix l' espionatge mes descarat.

Contra aquest gravíssim fet hauria de protestar tothom. Segons las lleys de la nació, per obrir la correspondencia privada s' necessita auto del jutje. ¿Per qué, donchs, s' ha de tolerar que unas comunicacions tan privadas y per consegüent tan sagradas com las telefónicas, pogan ser intervingudas, contra ley, per quí ab ellas no té res que veure?

¿Es que 'l govern está sempre ab un ay al cor y tem la rapidés ab que poden comunicarse certas noticias?

En aquest cas procuri governar mes á satisfacció del país, y cap necessitat tindrà de mostrarse zelós.

Per tenir qu' espantarse de la seva propia sombra, millor fora que s' retirés, convensut de que ho fá pessimament y persuadit de que 'ls abusos que comet, lluny de donarli forsa, aumentan encare 'l séu descrédit.

Qui no sigui bó per casat que no enganyi á la dona. Qui no serveixi per governar, que no enganyi al país.

L' últim diumenje vá sufrir una banyada en la plassa de toros de Madrit, l' espasa Reverte.

Un telegrama, al donar compte de la noticia, afirma que mentres á la enfermeria de la plassa, li reconeixían la ferida, en Reverte reya.

L' ánima del Espartero, estich cert que de poder parlar, li diria, com lo boig del quento:

—Compare: por ahí empecé yo.

Se parla molt aquests días de las revelacions que ha fet en Silvestre Lluís, després de haver sigut condemnat á mort pel triple parricidi del carrer de Parlament.

Ha confessat, segons sembla, que tant ell y la seva dona, com lo séu sogre, vivían de la fabricació y expendició de moneda falsa, fentse entre ells mateixos una competencia, qu' en distintas ocasions els havia fet contreure rencorosas enemistats.

Aquesta revelació crech que contribuirá á aliviar la conciencia dels individuos del jurat mes meticulosos, porque 'l mateix reo s' ha declarat persona de mals antecedents.

Y quí vivia de fer aceptar com á bona la moneda ilegítima, no pot queixarse si á pesar de totas las sevas protestas y negativas, y davant de la convicció moral que s' despren dels vehemets indicis que l' acusan, lo Jurat, representació de la conciencia pública, li diu:

—Mestre, no pots passar: ets de llautó.

Un adroguer de Sabadell ens escriu lamentantse de nostra campanya contra 'ls venedors de sustancias falsificadas, y dihent que aixó equival á posarnos al costat dels falsificadors al en gros.

Res menos exacte ni mes lluny del nostre pensament. Nosaltres no fem altra cosa que posarnos al costat del públich, que al comprar un article no coneix mes que al venedor. ¿Els adroguers saben que 'ls sofisticadors son els fabricants? Donchs ells 'que

'ls coneixen, que las emprenguin contra ells, que 'ls demandin, que 'ls denunciïn, y ja veurá 'l nostre anónim comunicant com de la mateixa manera que avuy apoyém als compradors, defraudats pels venedors, apoyarém llavors als venedors, enganyats pels fabricants.

Quan ens donan una moneda falsa ¿á quí hem de tornarla? ¿Al que l' ha reta, persona per nosaltres desconeguda y ab la qual cap tracte hem tingut, ó al que 'ns l' ha donada? Pues apliqui 'l qüento l' ayrat adroguer sabadellench, y veurá que 'l que vá equivocad no som nosaltres, sino ell.

Per últim lo Sr. Orriols restablert de la séva malaltia ha pogut emprendre 'l viatge á Madrid.

La primera vegada que ván ferlo diputat no vá poder pendre possessió, perque va morir-se 'l rey.

La segona vegada tampoch, perque las Corts van ser disoltas.

A la tercera, siguié ell qui vá caure malalt de algún cuidado.

Ens alegrém del séu restabliment, segurs de que 'l séu primer discurs versará sobre 'l següent tema:

«No hi ha pega que cent anys duri ó la perfidia mata la cassa.»

L' arcalde 'ns deixa... l' arcalde se 'n vá.

Tenia projectes... ideas... pensaments: pensaments sobre tot, perque ell pot dir com lo famós personatge dels *Singlots poétichs*:

«Jo soch un home *petit*;
pero tinch pensaments *grans*.»

Y en vista de que no li ha sigut possible realisar-ne cap ab la premura que volia, deixa la vara de arcalde, pren l' acta de Castelltersol, y se 'n vá á las Corts á confondre en las filas de la majoria.

Després de tot, no fa mes que canviar de rector. Com á arcalde ha sigut sempre escolá d' amén de 'n Planas y Casals.

Com á diputat será sempre escolá d' amén de 'n Cánovas.

El Conde de la Corzana siguié 'l rival que tingué en lo districte de Cuéllar, lo Sr. Sanchez de Toledo, ex-gobernador de Barcelona.

Al discutir-se l' acta que per lo vist no estava prou conforme, 'l conde de la Corzana afirmá qu' en aquell districte s' havían comprat vots.

«Y consti que no vaig comprarlos jo—afegí—perque careixo de fortuna, y no tinch siquiera *una mina com el govern civil de Barcelona*.»

¿Lo govern civil de Barcelona, una mina?... ¿Qué voldrá dir?...

No sé... 'L día que trobi al Sr. Jordi li preguntaré: á veure si ell m' ho explica.

Días enrera van reunir-se las comissions de Foment é Hisenda de la corporació municipal al objecte d' estudiar y discutir l' assumpto relatiu á l' adquisició dels terrenos procedents de la iglesia y convent de Jerusalem.

De moment no vá resoldres res en definitiva; pero 'l mer fet de continuar ocupantse del assumpto ja vol dir prou si no massa.

Recordis lo nostre article: *Jerusalém, Jerusalem... quant mes aném, molt mes valém...* y vegis si Barcelona té rahó de fer uns ulls com unas taronjas.

Com unas taronjas de las mes grossas que 's venen en aquell mercat.

Lo concurs de flors celebrat diumenje en lo Palau de Bellas Arts siguié magret, insignificant poqueta cosa.

¿Qué fan los jardineros barceloníns?

GENT D' ALLÁ

Un llop de la manigua.

CORPUS BARCELONÍ

Feyan aquest any las trampas
un bulto tan colossal,
que per tréurelas á fora
van mitj malmetre 'l portal.

y hu-tres de ser sis-doble
que cap salvatje,
es de mala tersa-prima
tot com cap altra.
Si no aneu prima Dos-prima
una mesada
hont hi tenim la dos-sexta
ni Deu l'aguanta,
y cada dia m' hu-dugas
-tercera-quarta;
pero en mitj de tanta pega
tinch la esperansa
que 'l dia qu' ella reventi
ó 's torni mansa
no m' hu-dos-tres-quart-sis mes,
com hu sis l'ánima....
Si algún cop m' hu-quinta-sexta
y may m' alaba
es quan tres-quarta li porto
y algunas pastas;
(cosas que, lector, á n' ella
molt li agradan)
llavors menja, beu, s' atipa,
y un xiquet calla;
pero quan dos-invertida-
-hu com bestiassa
no puch ferhi mes, me fa
fástich y rabia.

AGUILETA.

ENDAVINALLA

El que ho fá, ho fá per vendre
ó á un encárrech atén;
el que ho compra no ho usa,
y 'l que ho usa no ho ven

LEÓN DE GLIZZANA.

TRENCA-CLOSCAS

D. GERONI ROQUERA TORREMOLL
HARO

Formar ab aquestas lletras degudament combinadas lo
títul de un drama castellá.

ENRICH PINXULET.

LOGOGRIFO NUMÉRICH

- 1 2 3 4 5 6 7.—Nom de dona.
- 1 7 3 2 5 5.—Mineral.
- 2 6 7 5 2.—Nom de dona.
- 1 2 3 2.—Al bosch n' hi ha.
- 2 5 5.—A la plassa 'n venen.
- 2 1.—Objecte per pescar.
- 7.—Vocal.
- 3 7.—Planta medicinal.
- 1 7 5.—Producte animal.
- 3 4 5 1.—Planta medicinal.
- 6 2 5 4 2.—Flor.
- 4 3 2 5 4 2.—Nació.
- 1 7 5 4 5 5 2.—Territori espanyol.

RICARDO ANGUELA.

GEROGLIFICH

×
0 0 0
0 0 0
L
0 0 0
F
0 0 0
I

EMILIO TITUS.

—¡Qué vol que fém!...—vá dirme un del gremi.
A la Exposició en los días de moda, encare que hi
portessim lo millor de nostres jardins, quedariam
vensuts.... Hi ha un esclat de poncellas qu' enlluher-
nan.... Y en quant á flors y floretas, comensi á pen-
sar ab las que 'ls tiran els joves enamoradissos.... y
no 'n vulguin mes.

Sembla que *El Correo catalán* té 'l propòsit de
renovar una gran part de la seva redacció, donanthi
ingrés á periodistas madrilenyos que sustituhirán
als cataláns que l' han redactat fins ara.

Ja ho veu *La Renaixensa*: la colonia augmentant
sempre.

En un teatro de aficionats se representava un
drama terrorífich.

Al final, lo primer galán havia de donar una pu-
nyalada al traïdor; pero l' arma s' havia rovellat din-
tre de la seva vaina, y per sortir del pas, li ventá
una tremenda bofetada.

Lo tirá caygué en terra, exclamant:

—¡Ah, infame!... ¡Me has muerto!... ¡El bofetón
estaba envenenado!....

XARADA

I

Quan la sogra malehida
ab mí s' enfada
talment sembla una segona
-tercera-quarta,

Antoni Lopez, editor. Rambla del Mitj, 20

A. López Robert, impresor, Asalto 63.—Barcelona.

INDIRECTA

— Ves si coneixes aquesta flor del mitj?
— És un *no-me-olvides*....
— No: es un *no-te-olvides*.... del anell que 'm vas prometre

ANTONI LOPEZ, Editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona, Correu: Apartat número 2.

¡Acaba de sortir! ♦ Obra nova d' actualitat

BLANCHS Y NEGRES

6
LA QÜESTIÓ DE CUBA

PER

C. GUMÀ

OBRA ILUSTRADA

PER

M. Moliné

Un tomet de
32 planas im-
prés sobre pa-
per satinat.

Preu: 2 ralets

2 ralets

Se vent per
tot arreu.

COLECCIÓN DIAMANTE (EDICIÓN LÓPEZ)

ÚLTIMOS TOMOS PUBLICADOS

Tomos 41 y 42

NOVELAS ÍNTIMAS

POR

JACINTO LABAILLA

Precio de cada tomo 2 reales en toda España.

NUEVA

Nueva edición

MEMORIAS DE UN SOLTERÓN

POR Emilia Pardo Bazán

Un tomo 8.º Ptas. 3'50.

EL RATONCITO

POR José Miró y Folguera

Un tomo 8.º Ptas. 2.

TORQUEMADA EN LA HOGUERA

POR Benito Pérez Galdós

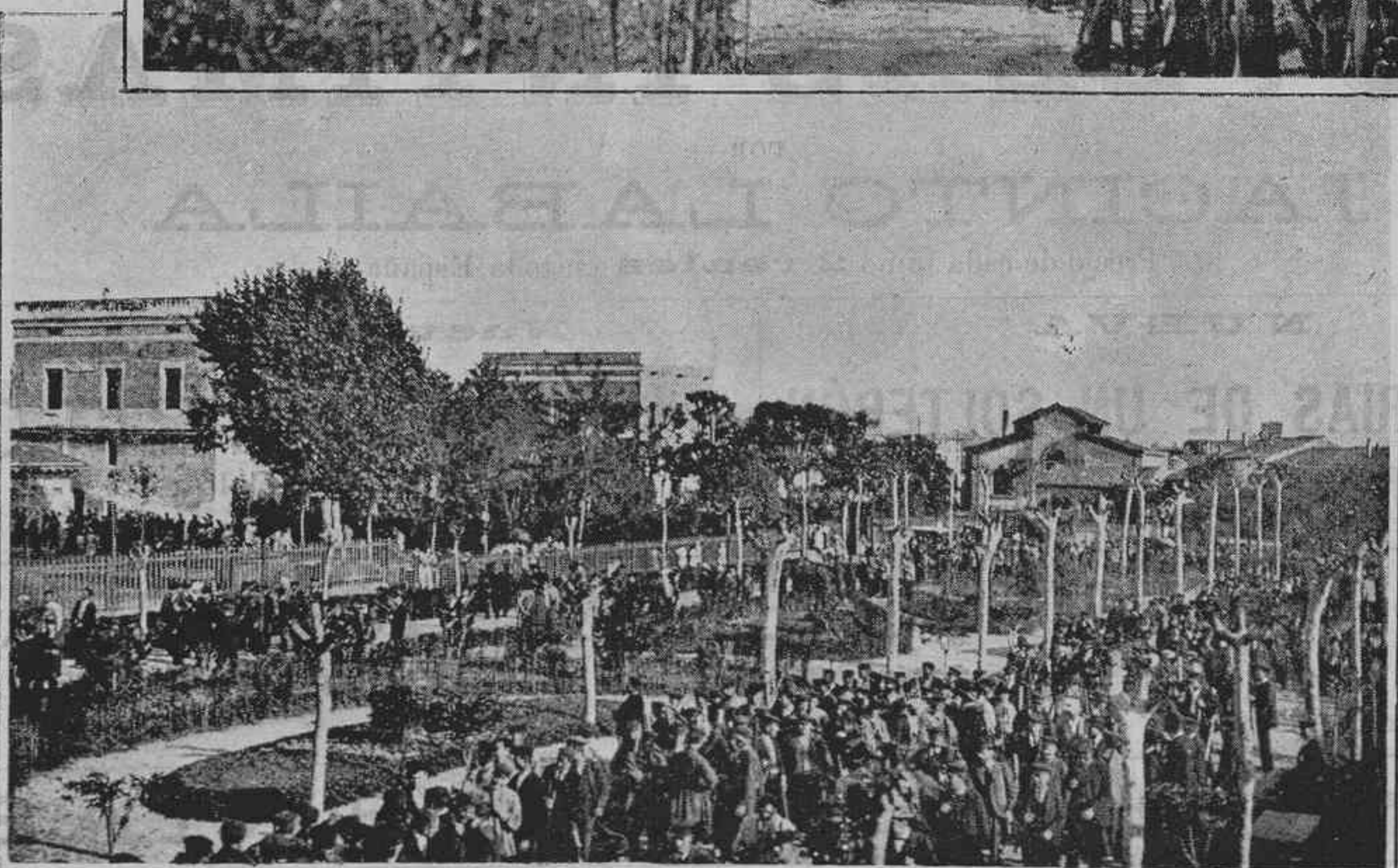
Un tomo 8.º Ptas. 3.

En preparación.

PRESBITERÍAS

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuu, ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravios, no remetent además 1 ral pel certificat. Als corresponsals de la casa, se 'ls otorgan rebairas.

ACTUALITATS.—SOMATENTS DE CATALUNYA

(Inst. RUS, col·laborador artístich de LA ESQUELLA)

REVISTA PASSADA L' ÚLTIM DIUMENJE
pels generals Despujol y Fuentes, als somatents del partit de Granollers.